

Впродовж чотирьох занять четвертого підциклу студенти здійснюють самостійне проектування іншомовної комунікативної поведінки в ситуаціях ПКД.

Таким чином, завершується четвертий підцикл занять двотижневого циклу. Його результатом є сформованість умінь комунікативного регулювання ситуацій професійного спілкування і спеціальних методичних умінь аналізу, планування і організації фрагментів ПКД вчителя ІМ.

У статті доведено доцільність та ефективність використання технології ділових ігор різного рівня керування (на рівні операції, дії та акту комунікативної поведінки), продемонстрована можливість їхньої гармонійної інтеграції в навчально-виховний процес уже на початковому ступені навчання у ВНЗ з метою оптимізації процесу вдосконалення іншомовних професійно-комунікативних навичок та формування професійної особистості студента в рамках навчальної дисципліни «Практика усного та писемного мовлення».

Список використаних джерел:

1. Гузій Н.В. Основи педагогічного професіоналізму: навч. посіб. / Н.В.Гузій. – К.: НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2004. – 155 с.
2. Калінічева Г. І. Модернізація системи вищої освіти України в контексті національних пріоритетів XXI століття [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/vchu/N154/N154p023-030.pdf

Бричка Н.Ю., Блищик Л.В.

студенти,

Буяло Т.Є.

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії та методики навчання природничо-географічних дисциплін, Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова

КОНТРОЛЬ ТА ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ УЧНІВ З БІОЛОГІЇ ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК ОПТИМІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ

Контроль навчальних досягнень учнів з біології є обов'язковим і певною мірою визначальним компонентом навчального процесу, оскільки дозволяє виявити рівень сформованості як предметних, так і загально-навчальних компетентностей школярів та одночасно виконує цілий ряд функцій, що мають великий вплив на організацію навчання з предмету та самоорганізацію школяра до вивчення цього предмету.

Науковці, які досліджували проблему контролю навчальних досягнень учнів, мають різні погляди щодо класифікації функцій контролю. Одним із найпоширеніших є окреслення таких функцій контролю: контролююча, освітня,

діагностична, мотиваційна, стимулююча, прогностична, розвивальна, виховна, інформаційна, управлінська [2, 4, 5].

Контролююча функція полягає у виявленні рівня знань, умінь та навичок як окремих учнів, так і класу в цілому для визначення перспектив навчання.

Тісно з контролюючою пов'язана діагностична функція педагогічного контролю, спрямована на визначення рівня знань, умінь та навичок з метою одержання науково – обґрунтованої інформації для вдосконалення навчального процесу.

Також виокремлюють прогностичну функція, що реалізується через співставлення результатів навчальної діяльності учнів з наміченими дидактичними цілями.

Освітня (навчальна) функція вимагає складання таких завдань для контролю, зміст яких сприяє розширенню та поглибленню знань і вмінь учнів.

Правильно організований контроль сприяє розвитку пам'яті, формуванню прийомів розумової діяльності учнів, впливає на глибину та міцність знань і тим самим забезпечує інтелектуальний розвиток особистості, тобто виконує розвивальну функцію.

Мотиваційна функція сприяє формуванню мотивів навчання, значущості і необхідності певних знань, вмінь та навичок.

Контроль стимулює навчальну діяльність учнів, формує в них навички систематичної роботи, дозволяє бачити власні помилки і успіхи, сприяє підвищенню інтересу до здобуття знань.

Виховна функція полягає у залученні учнів до систематичної роботи, виробленні у них вольових якостей, почуття відповідальності, формуванні наполегливості і цілеспрямованості.

Інформаційна функція контролю знань, вмінь та навичок учнів забезпечується інформуванням учнів про те, як вони засвоїли програмовий матеріал.

Контроль навчальних досягнень учнів є важливим показником діяльності кожного вчителя, педагогічного колективу та школи в цілому, в чому і виявляється його управлінська функція.

Проте, ми вважаємо, що деякі функції підпорядковані одна одній, і тому їх можна об'єднати в наступні групи: діагностична функція (сюди входять контролююча, прогностична та управлінська), навчальна, розвивальна, виховна та мотиваційна (сюди можна віднести також інформаційну і стимулюючу).

За місцем у навчальному процесі розрізняють попередній, поточний, періодичний, підсумковий види контролю.

Попередній контроль – перед вивченням нової теми або на початку семестру для з'ясування загального рівня підготовки учнів з предмета, щоб намітити організацію їх навчально-пізнавальної діяльності.

Поточний контроль відбувається практично на кожному уроці.

Періодичний (тематичний) контроль – виявлення й оцінювання засвоєних на кількох попередніх уроках знань, умінь учнів з метою визначення, наскільки успішно вони володіють системою знань, чи відповідають ці знання програмі.

Підсумковий контроль здійснюється наприкінці семестру або навчального року. Підсумкову оцінку за семестр виставляють за результатами тематичного оцінювання, за рік – на основі семестрових оцінок.

Форми, види і методи контролю досить різноманітні і визначаються кожним учителем індивідуально відповідно до психологічних особливостей як класу, так і окремих учнів.

М. М. Фіцула зазначає, що «контроль знань учнів складається з: перевірки – виявлення рівня знань, умінь та навичок; оцінки – вимірювання рівня знань, умінь і навичок; обліку – фіксування результатів у вигляді оцінок у класному журналі, щоденнику учня, таблиці, відомостях тощо» [5].

Вимоги до рівня сформованості біологічних знань та умінь сформульовані навчальною програмою з біології і виявляються через уміння учнів називати, розрізняти, наводити приклади, спостерігати, описувати, розпізнавати, характеризувати, порівнювати, пояснювати, обґрунтовувати, застосовувати знання, робити висновки тощо [3].

Основними критеріями оцінки знань є: глибина, повнота, міцність, оперативність, якість, гнучкість, систематичність.

Об'єктивне визначення результативності навчання – одне з найскладніших питань дидактики. У 50-х роках американський учений Бенджамін Блум разом зі своїми колегами запропонував формулювати мету навчання через результат навчання. Б.Блум класифікував цілі навчання на три групи: когнітивну (вимоги до засвоєння змісту предмету), психомоторну (розвиток рухової та нервово-м'язової діяльності) та афективну (емоційно-ціннісну, ставлення до того, що вивчається).

Система когнітивних цілей за Б. Блумом представлена наступними категоріями:

I. *Знання* – запам'ятовування і відтворення вивченого матеріалу: від конкретних фактів до цілісних теорій.

II. *Розуміння* – інтерпретація матеріалу учнем (пояснення, короткий переказ) або припущення про подальший хід подій, явищ (передбачення наслідків).

III. *Аналіз* – уміння поділити матеріал на складові так, щоб чітко було видно його структуру. Виділення частин із цілого, виявлення взаємозв'язків між ними, усвідомлення принципів організації цілого.

IV. *Синтез* – уміння комбінувати елементи, щоб одержати нове ціле.

V. *Оцінка* – уміння оцінювати значення того чи іншого матеріалу [6].

Сучасні педагоги до перерахованих категорій пропонують додати ще одну, а саме – *застосування*, що передбачає більш високий рівень володіння матеріалом ніж розуміння.

Можна сказати, що з робіт Б.Блума почалася ґрунтована розробка критеріїв і рівнів оцінювання та контролю навчальних досягнень учнів, сучасне втілення яких представлене у навчальних програмах різних предметів у вигляді рівнів та характеристик цих рівнів за досягненнями учнів.

В процесі навчання формуються певні види пізнавальної діяльності і оцінка знань можлива за ступенем досягнення певного рівня сформованої

діяльності. Навченість – рівень оволодіння учнями певними нормативно – визначеними, емпірично визначеними, емпіричними та теоретичними знаннями (історичними фактами, поняттями, закономірностями), а також уміннями, навичками. В.П. Безпалько [1] виділив 4 рівні навчальної діяльності або навченості:

I рівень – *ознайомлення*, на якому учень оволодіває вміннями пізнавати, розрізняти об'єкти живої природи, не проникаючи в їхню сутність.

II рівень – *відтворення (репродукція)*. Учень може відтворити текст підручника або повторити сказане вчителем. Репродукція інформації відбувається без опори на їх сутність, а, в основному, на пам'ять.

III рівень – *рівень вмінь*. На цьому рівні учні застосовують засвоєну інформацію при розв'язанні навчальних завдань за раніше засвоєним зразком.

IV рівень – *рівень перенесення знань (трансформації)*. На цьому рівні учні застосовують знання в новій, нестандартній ситуації.

З представленої інформації видно, що класифікація В.П. Безпалько витікає з класифікації Б. Блума.

Порівняння вимог програми і рівнів навченості показує практично повну їх відповідність, тобто сучасна 12-бальна система оцінювання навчальних досягнень учні з біології та інших предметів базується на чіткому науковому обґрунтуванні. Але, як показує практика, учителю часто складно об'єктивно оцінити відповідь учня. Також є проблеми у складанні завдань для контролю – всі питання можуть бути репродуктивні, а це відповідає лише першим двом рівням навченості. Тому вважаємо, що при підготовці учителів біології та й інших предметів слід більше уваги і часу приділяти саме контролю і оцінюванню початкових досягнень учнів з предмету.

Список використаних джерел:

1. Безпалько В.П. Основы теории педагогических систем. / В.П. Безпалько – Воронеж, 1977. – 304 с.
2. Ващенко Л. Вивчення рівня знань, умінь і навичок учнів з біології: Біологія і хімія в шк. / Л. Ващенко, Н. Матяш – К.: Довіра, 1999. – 115 с.
3. Навчальні програми для загальноосвітніх навчальних закладів: Природознавство; Біологія. 5-9 класи. – К.: Видавничий дім «Освіта», 2013. – 64 с.
4. Пятишкин-Потанич В.А. Контроль знань учнів / В.А. Пятишкин-Потанич // Радянська школа. – 1983. – № 5. – С. 28-32.
5. Фіцула М.М. Педагогіка: навч. посібник для студ. вищ. пед. закладів освіти. / М.М. Фіцула – К.: Видавничий центр «Академія», 2000. – 544 с.
6. http://physics.kgsu.ru/index.php?catid=44:2009-03-04-05-29-41&id=251:2009-07-12-14-55-53&Itemid=56&option=com_content&view=article